

## Knowledge of the Japanese Paleolithic Period in Japanese History Textbooks Written in Thai

Piyawan Asawarachan\*

*Faculty of Liberal Arts, Thammasat University*

### Abstract

The study of Japanese history is crucial for understanding Japanese society. In Thailand, however, the study of Japanese history has seen less progress compared to that in such disciplines as political science, economics, or business administration. Emphasizing the Paleolithic period, this study investigates the body of knowledge of Japanese history in Thailand in order to understand the dynamic changes in the recognition of Japanese history through textbooks written in Thai. Exploring these textbooks, this study found that the current body of knowledge of Japanese history in Thailand is concentrated more on the Modern than on the Ancient or Medieval periods, and that confusion lingers regarding the existence of the Paleolithic period as well as supporting evidence confirming its existence.

**Keywords:** paleolithic period, Japanese history, Japanese history textbooks

---

\* Corresponding author e-mail: asawapiya@hotmail.com

## ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นยุคหินเก่าในตำราประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นของไทย

ปิยวรรณ อัคราพันธ์

ภาควิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

### บทคัดย่อ

การศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการรู้จักสังคมญี่ปุ่น แต่การศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในประเทศไทยนั้นดูเหมือนจะมีความเคลื่อนไหวน้อยกว่าศาสตร์สาขาอื่นๆ เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือบริหารธุรกิจ เป็นต้น

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยเน้นความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นยุคหินเก่า เพื่อที่จะเข้าใจความเปลี่ยนแปลงหรือความหยุดนิ่งในการรับรู้ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นของคนไทย ผ่านหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เป็นภาษาไทย

จากการศึกษาหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น จำกัดขอบเขตเฉพาะหนังสือที่เขียนเป็นภาษาไทยจำนวน 43 เล่ม ในหอสมุดของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่าความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในประเทศไทย เน้นที่ประวัติศาสตร์สมัยใหม่มากกว่าประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นยุคโบราณ หรือยุคกลาง และความรู้ในยุคหินเก่าของญี่ปุ่นยังมีความสับสนในประเด็นของการมีอยู่ของยุคหินเก่า และหลักฐานที่ใช้อธิบาย

คำสำคัญ: ยุคหินเก่า, ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น, หนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น

## 1. บทนำ

บทความนี้มุ่งศึกษาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในประเทศไทย เพื่อที่จะเข้าใจความเปลี่ยนแปลงหรือความหยุดนิ่งในการรับรู้ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นของคนไทยโดยทั่วไป โดยการศึกษาในครั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เป็นภาษาไทยซึ่งผู้วิจัยสืบค้นจากหนังสือและตำราในหอสมุดของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษาเคยมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำรายงานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น พบว่านักศึกษาในระดับปริญญาตรีมักใช้หนังสือประวัติศาสตร์ที่เขียนเป็นภาษาไทยในการค้นคว้าเพื่อทำรายงานเป็นหลัก แต่เนื่องจากหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทยมีจำนวนจำกัด ดังนั้นจึงเกิดคำถามว่าหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นอย่างไร โดยผู้วิจัยหวังว่าผลจากการศึกษานี้จะทำให้ทราบถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่มีอยู่ในหนังสือที่เขียนเป็นภาษาไทย ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นของไทยต่อไปในอนาคต

การศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นโดยรวมมีขอบเขตเนื้อหากว้างมาก หากมองจากแง่มุมของการศึกษาโดยแบ่งตามยุคสมัยก็สามารถศึกษาได้ตั้งแต่ยุคหินเก่าจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงจำกัดขอบเขตที่ยุคหินเก่า เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ คือ (1) ในการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นตามยุคสมัยยุคหินเก่าจะเป็นยุคแรกที่เริ่มศึกษา ดังนั้นการเริ่มศึกษาตั้งแต่ยุคนี้จะเป็นฐานข้อมูลในการศึกษายุคสมัยอื่นๆ ต่อไป (2) เนื่องจากเป็นยุคที่มีหนังสือหรืองานวิจัยที่เป็นภาษาไทยไม่มากนัก (ดังที่จะได้กล่าวรายละเอียดในงานวิจัยต่อไป) ดังนั้นหากทราบองค์ความรู้

ที่มีอยู่ในหนังสือภาษาไทย ก็จะสามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลในการเปรียบเทียบกับการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นยุคหินเก่าในหนังสือภาษาญี่ปุ่น ซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลในการขยายองค์ความรู้ต่อไป

ในงานศึกษานี้ ก่อนอื่นจะอธิบายการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในญี่ปุ่นศึกษา เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของหนังสือและงานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในประเทศไทย จากนั้นจะนำเสนอประเด็นที่เป็นปัญหาในการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นยุคหินเก่าในหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทย และสุดท้าย จะนำเสนอปัญหาในการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่ผู้วิจัยพบเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นต่อไป

## 2. การศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในญี่ปุ่นศึกษา

ในบทความนี้จะชี้ให้เห็นว่าการศึกษาวิจัยด้านประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในประเทศไทยนั้นมีความเคลื่อนไหวน้อยลงมากเมื่อเทียบกับญี่ปุ่นศึกษาในด้านอื่นๆ โดยดูผ่านตำราและงานวิจัยที่ผลิตออกมาตั้งแต่ 2450 จนถึงปัจจุบัน

จากการสำรวจและรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับญี่ปุ่นในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2450-2538 ของสิดา สอนศรี ทำให้เห็นภาพความสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่มีเพิ่มสูงขึ้น โดยสิดาได้แบ่งช่วงการศึกษาเป็น 4 ระยะ พร้อมทั้งระบุจำนวนสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นดังนี้

(1) ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 – สงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2450-2488) มีหนังสือ 10 เล่ม

(2) พ.ศ. 2489-2515 มีหนังสือ 10 เล่ม

(3) พ.ศ. 2513-2522 มีหนังสือ 26 เล่ม และบทความ 17 เรื่อง

(4) พ.ศ. 2523-2538 มีหนังสือ 14 เล่ม และบทความ 30 เรื่อง (สิดา, 2541a, น. 33)

จากตัวเลขข้างต้นจะเห็นว่าความสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในประเทศไทยมีเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะช่วงพ.ศ. 2523-2538 นั้น มีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก สืบจากอธิบายปรากฏการณ์นี้ว่า “เป็นช่วงขยายตัวของอิทธิพลญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศไทย ทำให้ นักวิชาการไทยพยายามที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเพื่อให้เข้าถึงแก่นแท้ที่ทำให้ญี่ปุ่นพัฒนาได้ถึงปัจจุบัน” (สีดา, 2541a, น. 8) นอกจากนี้ ความถักทอในการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในระยะนี้ก็เป็นกระแสร่วมของการศึกษาญี่ปุ่นศึกษาซึ่งเติบโตขึ้นจากปัจจัย 2 ประการคือ (1) การประกาศหลักการฟูกุดะ (Fukuda Doctrine) ของนายยะซุโอะ ฟูกุดะ (福田康夫) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1977 (พ.ศ. 2520) ซึ่งเป็นนโยบายที่ญี่ปุ่นพยายามสร้างความสัมพันธ์ดีกับอาเซียน และ (2) เนื่องจากนักเรียนไทยที่ได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาลญี่ปุ่นจบการศึกษากลับมาทำงานเป็นนักวิชาการและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ และผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับญี่ปุ่นออกมามากขึ้น รวมถึงการตั้งกลุ่ม “ญี่ปุ่นศึกษา” ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อปี พ.ศ. 2524 และเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วกลายเป็น “ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา” ใน พ.ศ. 2527 (จุลชีพ, 2534, น. 10-11)

อย่างไรก็ตาม หากดูจากบรรณานุกรมที่รวบรวมหนังสือและบทความวิจัยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2531-2538 จำนวนทั้งหมด 72 รายการ (สีดา, 2541b) พบว่ามีงานวิจัยในเชิงประวัติศาสตร์เพียง 3 รายการ คือ

(1) รายงานงานวิจัยของ พรรณี นัตรพลรักษ์ และปรียา อิงคาภิรมย์. (2532). *เจ็ดทศวรรษแห่งการครองอำนาจของนักรบญี่ปุ่น* (รายงานผลงาน

วิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

(2) รัศมีดารา ชันติกุล. (1984). บทบาทของผู้ประกอบการก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2. *ไทย-ญี่ปุ่นศึกษา*, (January–March), 71-78.

(3) Pensri Duke. (1985). The Political and Economic Role of Japan in Thailand in the Reign of King Chulalongkorn. *Thai-Japanese Studies*, (July–September), 119-140.

จากข้อมูลข้างต้น กล่าวได้ว่าในช่วง พ.ศ. 2523-2538 ซึ่งเป็นระยะเวลา 15 ปีนั้น ในช่วง 8 ปีหลัง (พ.ศ. 2531-2538) มีงานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเพียง 3 ชิ้นเท่านั้น

ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2533 โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษาได้จัดสัมมนาระดับชาติเรื่อง “ญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย: แนวโน้มในทศวรรษ 1990” ซึ่งจุลชีพ ชินวรรณ ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคโดยรวมที่ญี่ปุ่นศึกษาเผชิญอยู่ในขณะนั้น 4 ประการ<sup>1</sup> และสาเหตุหนึ่งในสี่ประการที่ยกมานั้น คือ ปัญหาการขาดแคลนตำราด้านญี่ปุ่นศึกษา โดยระบุว่า “แม้ว่าญี่ปุ่นศึกษาจะมีการพัฒนาหลายสิบปี แต่ปรากฏว่าตำราเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษาที่เขียนโดยนักวิชาการไทยมีค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือแปล” (จุลชีพ, 2534, น. 13) ซึ่งภาวะเช่นนี้แม้สาขาอื่นเช่นภาษาศาสตร์ หรือรัฐศาสตร์ จะก้าวหน้าไปแล้ว แต่ประวัติศาสตร์ยังคงอยู่ในสภาพดังกล่าวข้างต้น ดังที่จะได้อธิบายต่อไป

หลังพ.ศ. 2538 ไม่มีการรวบรวมฐานข้อมูลหนังสือหรืองานวิจัยเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษา (ซึ่งรวมถึงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นด้วย) อย่างไรก็ตาม ในเดือน

<sup>1</sup> ปัญหาและอุปสรรค 4 ประการคือ (1) ปัญหาการค้นคว้าด้าน “ญี่ปุ่นศึกษา” ในลักษณะสหวิทยาการ (2) ปัญหาการขาดแคลนนักวิชาการเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษาในบางด้าน (3) ปัญหาการขาดแคลนตำราด้านญี่ปุ่นศึกษา (4) ปัญหาการไร้ทิศทางในการทำวิจัยด้านญี่ปุ่น (จุลชีพ, 2534, น. 13-14)

พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ได้มีความพยายามรวมตัวกันของนักวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษา และก่อตั้งเป็นเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ต่อมาเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาได้ดำเนินการจัดประชุมวิชาการระดับชาติทุกปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา และได้กลายเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ที่สำคัญ ซึ่งสามารถจะเห็นกระแสและแนวโน้มของการศึกษาญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยได้

เมื่อดูแนวโน้มการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นจากเอกสารหลังการประชุมระดับชาติ เครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ครั้งที่ 1 - ครั้งที่ 5<sup>2</sup> ปรากฏข้อมูลดังนี้

ครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2550) ปรากฏว่าไม่มีบทความที่นำเสนอในสาขาวิชาประวัติศาสตร์อยู่เลย

ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2551) มีเรื่องในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คือ “Fukuzawa Yukichi กับบทบาทของชาวมูไรในการสร้างชาติญี่ปุ่น” ของ โกสุมภ์ สายจันทร์ และ “นักเรียนทุนรับเชิญ: นักเรียนทุนรัฐบาลญี่ปุ่นรุ่นแรก” ของ วรวิทย์ จิราสมบัติ ซึ่งพูดถึงนักเรียนไทยรุ่นแรกๆ ที่ไปเรียนญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2485

ครั้งที่ 3 (พ.ศ. 2553) มีเรื่องการะยูกิจังของอุซาวารุณ คู่อรุณ ซึ่งเป็นการนำเสนอเรื่องราวของผู้หญิงญี่ปุ่นที่ต้องเดินทางไปขายบริการทางเพศในต่างประเทศช่วงสมัยปลายเอโดะถึงไทโช

ครั้งที่ 4 (พ.ศ. 2554) เรื่อง RAA (Recreation and Amusement Association): นโยบายสถานเริงรมย์เพื่อชาติ ของอุซาวารุณ คู่อรุณ ซึ่งศึกษานโยบายของรัฐบาลในการก่อสร้างสถานเริงรมย์เพื่อรองรับทหารพันธมิตรที่เข้ามาประจำการในประเทศญี่ปุ่นหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2

ครั้งที่ 5 (พ.ศ. 2555) เรื่อง “ไชนิจิ” (ชาวเกาหลีในญี่ปุ่น) กับการต่อต้านสงครามเกาหลี” ของ คัทซุยุกิ ทากาฮาชิ

จากข้อมูลข้างต้น เกือบทุกปีจะมีบทความในเชิงประวัติศาสตร์โดยเฉลี่ยปีละ 1 บทความ อย่างไรก็ตาม หากเทียบกับสาขาอื่นๆ เช่น ภาษาศาสตร์ วรรณคดี หรือรัฐศาสตร์แล้ว มีสัดส่วนของบทความด้านประวัติศาสตร์ค่อนข้างน้อย กล่าวได้ว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในญี่ปุ่นศึกษายังไม่ได้รับความสนใจมากนัก

### 3. ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นยุคหินเก่าในหนังสือภาษาไทย

จากการรวบรวมหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทยในห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 85 เล่ม (ดูข้อมูลเพิ่มเติมใน ตารางที่ 1) สามารถแบ่งตามแนวทางการนำเสนอของหนังสือได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

<sup>2</sup> ณ ปัจจุบันที่เขียนบทความนี้ เครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติมาแล้ว 6 ครั้ง ดังนี้  
ครั้งที่ 1 วันที่ 8-9 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ณ สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต  
ครั้งที่ 2 วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ณ อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
ครั้งที่ 3 วันที่ 15-17 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น  
ครั้งที่ 4 วันที่ 14-15 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
ครั้งที่ 5 วันที่ 20-21 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต  
ครั้งที่ 6 วันที่ 11-12 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ณ อาคารจุฬารัตน์พิทยาสรรพ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์  
แต่เนื่องจากการประชุมฯ ครั้งที่ 6 ยังอยู่ในระหว่างการจัดทำเอกสารหลังการประชุมวิชาการ ดังนั้นจึงขอไม่นำมาพิจารณาในบทความนี้

(1) กลุ่มหนังสือเชิงท่องเที่ยว หรือบันทึกการเดินทาง และเสริมด้วยประวัติศาสตร์

(2) กลุ่มหนังสือที่ศึกษาตามลำดับยุคสมัย

(3) กลุ่มหนังสือที่ศึกษาตามประเด็น เช่น ประเด็นเรื่องลัทธิชินโต เป็นต้น

งานเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในทศวรรษ 2480 จนถึงระยะต้นทศวรรษ 2500 จะเป็นหนังสือในกลุ่มที่ (1) กล่าวคือ เป็นหนังสือท่องเที่ยวหรือบันทึกการเดินทางแบบสารคดีและเสริมด้วยประวัติศาสตร์ เช่น *ชิพันกุ-ญี่ปุ่น* ของหม่อมเจ้าพูนพิสมัย ดิศกุล (พูนพิสมัย, 2502) หรือ *ฉากญี่ปุ่น* ของหม่อมราชวงศ์ถึกฤทธิ์ ปราโมช (ถึกฤทธิ์, 2505) หรือเป็นบันทึกจากความรู้และประสบการณ์ที่พบเห็น เช่น *ความพินาสของโตเกียว* ของเสฐียร พันธรัย (เสฐียร, 2489) เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้ได้คัดหนังสือในกลุ่มที่ (1) ออก เนื่องจากผู้เขียนหนังสือในกลุ่มนี้ไม่ได้เขียนขึ้นเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์โดยตรง

เมื่อคัดเฉพาะหนังสือที่ศึกษาตามลำดับยุคสมัย (หนังสือในกลุ่มที่ 2) และหนังสือที่ศึกษาตามประเด็น (หนังสือในกลุ่มที่ 3) เฉพาะที่สามารถระบุยุคสมัยได้ โดยตัดหนังสือที่มีการแปลซ้ำซ้อน เช่น หนังสือที่แปลมาจาก *The Modern History of Japan* ของดับบลิว จี บีสลีย์ (W. G. Beasley) ซึ่งมีทั้งสำนวนแปลของจันทร์ฉาย ภักธธิคม (บีสลีย์, 2526) และสำนวนแปลของทองสุก เกตุโรจน์ (บีสลีย์, 2543) รวมทั้งหนังสือที่ผู้เขียนปรับปรุงใหม่แต่เนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิม เช่น *ญี่ปุ่นสมัยใหม่* (เพ็ญศรี, 2538) ซึ่งเป็นหนังสือที่ปรับปรุงมาจาก *ประวัติศาสตร์ทั่วไปของญี่ปุ่นสมัยใหม่* (เพ็ญศรี, 2527) หรือหนังสือ *ญี่ปุ่นสร้างชาติด้วยความรักและกักตุน : ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่น* (ยุพา, 2547) ซึ่งปรับปรุงมาจาก *ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของ*

*สังคมญี่ปุ่น* (ยุพา, 2544) ออกไปแล้ว จะเหลือ 43 เล่ม ซึ่งพบว่าโดยภาพรวมแล้วหนังสือและตำราส่วนใหญ่เน้นที่ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่ (ดูข้อมูลเพิ่มเติมใน ตารางที่ 2)

ในขณะเดียวกัน เมื่อดูหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับยุคหินเก่าของญี่ปุ่นจะพบว่ามีเพียง 10 เล่ม และหนังสือที่พูดถึงสมัยโจมง ยาโยอิ และโคะฟุน มีเพียง 17 เล่ม ซึ่งทั้งหมดเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับอารยธรรมหรือศิลปวัฒนธรรมของญี่ปุ่น

แน่นอนว่าจำนวนที่มีอยู่ “น้อย” อาจมิใช่ประเด็นสำคัญ เพราะหากเทียบกับสมัยอื่นๆ ที่มีหลักฐานหลากหลายและสมบูรณ์กว่า คงเป็นธรรมดาสำหรับยุคที่หาหลักฐานบอกเล่าเรื่องราวในสมัยนั้นได้อย่างละเอียดอย่างเช่น ยุคหินเก่า นั้น ย่อมมีหลักฐานที่เป็นประเด็นให้ศึกษาน้อยกว่าอย่างเทียบไม่ได้

ด้วยเหตุนี้การศึกษานี้จึงไม่ได้หุ้ยุดที่จำนวนหนังสือที่มีอยู่น้อย แต่เนื้อหาที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับยุคหินเก่าในหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เป็นภาษาไทยก็เป็นประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจเช่นกัน

เมื่อตรวจสอบในระดับเนื้อหา พบว่าหนังสือและตำราส่วนใหญ่เขียนอธิบายถึงยุคหินเก่าไว้อย่างสั้นๆ และเมื่อวิเคราะห์เนื้อหาตามปีที่พิมพ์ ก็ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนถึงการมีอยู่ของยุคหินเก่าและหลักฐานที่ใช้ เช่น ในหนังสือที่ดีพิมพ์ปี พ.ศ. 2516 อธิบายว่าญี่ปุ่นมียุคหินเก่า ดังนี้

มนุษย์สมัยหินในญี่ปุ่นรู้จักนำหินมา  
สกัดทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้มานานแล้ว  
ดังปรากฏว่า ขุดพบเครื่องมือเครื่องใช้  
ทำด้วยหินมากกว่า 30 แห่งในบริเวณ  
มณฑลคานโตและชิบูชิ ความเจริญ  
สมัยหินเก่ายังแบ่งได้ออกเป็นอีก 5-6  
ระยะ<sup>3</sup> ด้วยกัน (เพ็ชร, 2516, น.8)  
(ขีดเส้นใต้เน้นโดยผู้วิจัย)

<sup>3</sup> ในหนังสือไม่ได้ระบุรายละเอียดของสมัยหินเก่าที่แบ่งเป็น 5-6 ระยะ

ตารางที่ 1 รายชื่อหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เป็นภาษาไทย (เรียงตามลำดับปีที่พิมพ์)

| ลำดับที่ | พิมพ์ครั้งแรก | ผู้เขียน                                                            | ผู้แปล                                        | ชื่อหนังสือ                                              | ชื่อหนังสือต้นฉบับ                                                                         | เมือง   | สถานที่พิมพ์                                                                                           | ปีที่พิมพ์เล่ม |
|----------|---------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 1        | 2481          | ศิริ พงศะรัต                                                        | -                                             | ประวัติศาสตร์การเมืองญี่ปุ่น                             |                                                                                            | พระนคร  | ศ. บรรณกิจ                                                                                             |                |
| 2        | 2488          | นาย ฐุพันธ์                                                         | -                                             | ผู้จัดญี่ปุ่น                                            |                                                                                            | พระนคร  | วรรณะวิบูลย์                                                                                           |                |
| 3        | 2489          | เลียว พันธะมี                                                       | -                                             | ความพิเศษของโตเกียว                                      |                                                                                            | พระนคร  | ไทย-ไท                                                                                                 |                |
| 4        | 2502          | ทุนพิสมัย ดิสกุล.ม.จ.                                               | -                                             | จีนุกุ-ญี่ปุ่น                                           |                                                                                            | พระนคร  | คลังวิทยา                                                                                              |                |
| 5        | 2503          | ญี่ปุ่น สำนักข่าวสารสนเทศ                                           | -                                             | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น                                     |                                                                                            | พระนคร  | สำนักข่าวสารสนเทศ                                                                                      |                |
| 6        | 2505          | คึกฤทธิ์ ปราโมช                                                     | -                                             | จากญี่ปุ่น                                               |                                                                                            | พระนคร  | ก้าวหน้า                                                                                               |                |
| 7        | 2506          | ซาตา, เออเฮต เนสัน                                                  | หลวงจินดาสาทิจ (อภัย ณะสิริ)                  | จดหมายเหตุเรื่องทางในศตวรรษกรุงศรีอยุธยากับกรุงญี่ปุ่น   |                                                                                            | กรุงเทพ | กรมศิลปากร                                                                                             | 2523           |
| 8        | 2508          | เซิน จีระวิทย์                                                      | -                                             | วิวัฒนาการการปกครองญี่ปุ่น                               |                                                                                            | พระนคร  | แพร่พิทยา                                                                                              | 2511           |
| 9        | 2508          | สำนักพิมพ์ประมวลสาร                                                 | -                                             | แหล่งสำราญและความเป็นมาของญี่ปุ่น                        |                                                                                            | พระนคร  | โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน                                                                                |                |
| 10       | 2509          | ฮามาริยามา, ชิโนะ (Shinoh Hamaryama, Ltd.)                          | สุปรีตา ประศาสน์วินิจฉัย                      | พุทธศาสนาประวัติในประเทศญี่ปุ่น                          | A History of Japanese Buddhism                                                             | พระนคร  | นิตยสารภาษาวิทยาลัย                                                                                    |                |
| 11       | 2512          | อนิวท์ เจริญสกุล อัสค, วิลเลียม., ทาฮาไซชิ, ไนบุร.                  | อนิวท์ เจริญสกุล แปล                          | ประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมร่วมสมัยญี่ปุ่น               | Japanese Architecture by William Alex Contemporary Japanese Architecture by Noburu Kawasoe | พระนคร  | กรุงเทพมหานคร                                                                                          |                |
| 12       | 2514          | เดอ เบร์, วิลเลียม ซ็อดอร์                                          | จำนงค์ ทองประเสริฐ                            | บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น                               | Sources of the Japanese Tradition                                                          | พระนคร  | ราชบัณฑิตยสถาน                                                                                         | 2545-2546      |
| 13       | 2516          | เพ็ชร ภูมิตร                                                        | -                                             | ประวัติอารยธรรมญี่ปุ่น                                   |                                                                                            | กรุงเทพ | โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,                                                                         |                |
| 14       | 2517          | สุร ปิ่นศรีพิตรกุล                                                  | -                                             | สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศญี่ปุ่น                     |                                                                                            | พระนคร  | คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร                                                                         |                |
| 15       | 2518          | สมบุญ ธรรมครองอาคม                                                  | -                                             | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น-เกาหลี                              |                                                                                            | กรุงเทพ | มหาวิทยาลัยรามคำแหง                                                                                    | 2520           |
| 16       | 2520          | เพ็ญศรี กาญจนมัย                                                    | -                                             | อิทธิพลของลัทธิชินโตที่มีต่อสังคมญี่ปุ่นในสมัยหลังสงคราม |                                                                                            | กรุงเทพ | ภาควิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์                                |                |
| 17       | 2520          | สตอร์, ริชาร์ด เพียน                                                | พรมณี สรบุญมี, ม.ร.ว. ปรกษาทอง สิริสุข        | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่                             | (ไม่ได้ระบุในหนังสือ)                                                                      | กรุงเทพ | โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย                                     |                |
| 18       | 2522          | โคจิกิ                                                              |                                               | โคจิกิ คำนานเก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่น                      |                                                                                            | กรุงเทพ | สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                                                |                |
| 19       | 2522          | โทดแมนน์, อาร์เธอร์ อี. (edited by Arthur E. Tiedemann)             | เพ็ญศรี กาญจนมัย                              | ประวัติศาสตร์และอารยธรรมญี่ปุ่น                          | An Introduction to Japanese Civilization                                                   | กรุงเทพ | ภาควิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สำนักพิมพ์ วรุฒ การพิมพ์ CMU) |                |
| 20       | 2524          | ไรซาออร์, เฮ็ควิน โอ                                                | วุฒิชัย บุณิสิตปี สุภัทรา (นิลวัระ) วรรณโพธิ์ | ญี่ปุ่น                                                  |                                                                                            | กรุงเทพ | เคเน็ตไทย                                                                                              | 2531 2534      |
| 21       | 2525          | รัทตีดาา จันติกุล                                                   | -                                             | บทบาทผู้ประกอบการญี่ปุ่นก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง         |                                                                                            | กรุงเทพ | คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                                                                   | 2526           |
| 22       | 2525          | ไรซาออร์, เฮ็ควิน โอ                                                | ประเสริฐ จิตวิวัฒน์พงศ์                       | เรื่องของชนชาติญี่ปุ่น                                   |                                                                                            | กรุงเทพ | คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                                                                   |                |
| 23       | 2525-2526     | แฟรงเคนส์, จอห์น เค., ไรซาออร์, เฮ็ควิน โอ., เควก, อัลเบิร์ต เอ็ม., | เพชร ภูมิตร                                   | เอเชียตะวันออกยุคใหม่                                    | East Asia : the modern transformation                                                      | กรุงเทพ | มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์                                                            |                |



| ลำดับที่ | พิมพ์<br>ครั้งที่ | ผู้เขียน                          | ผู้แปล                                                                             | ชื่อหนังสือ                                                                                                                                                             | ชื่อหนังสือต้นฉบับ                  | เมือง   | สถานที่พิมพ์                                                                                                                                     | ปีที่<br>พิมพ์เพิ่ม |
|----------|-------------------|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 24       | 2526              | จิตรา สุวีรานนท์                  | -                                                                                  | ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจญี่ปุ่น (ใช้ประกอบการเรียนการสอน<br>กระบวนวิชา EC395 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3<br>คณะเศรษฐศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2526)<br>โลกทัศน์ญี่ปุ่น |                                     | กรุงเทพ | คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย<br>รามคำแหง                                                                                                           |                     |
| 25       | 2526              | เจนสแต, แมริอุส บี.               | ชาติชาย พัฒนมานนท์, โกวิท<br>วงศ์สุวรรณ, วุฒิชัย นูตศิลป์                          | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ภาพโดยทั่วไปอย่างกว้าง ๆ                                                                                                                           |                                     | กรุงเทพ | เคสัสไทย                                                                                                                                         |                     |
| 26       | 2526              | ทะชะวะ, ยุกะกะ                    | ปรีชา อิงกภิรมย์                                                                   | ญี่ปุ่น : การก่อตัวเป็นชาติใหม่                                                                                                                                         |                                     | ม.ป.ท.  | กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น                                                                                                                      | 2529                |
| 27       | 2526              | นอร์แมน, อี. เอช.                 | แสงไธม เกษมศรี, น.ร.ว., พรณี<br>จิตพรภักดิ์                                        | ญี่ปุ่น : การก่อตัวเป็นชาติใหม่                                                                                                                                         | Japan's emergence as a modern state | กรุงเทพ | มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ<br>มนุษยศาสตร์                                                                                                  |                     |
| 28       | 2526              | บอร์ตัน, จีวจ์                    | วุฒิชัย นูตศิลป์ สุภัตรา นิลวัชร<br>บรรณาธิการแปล                                  | ศตวรรษใหม่ของญี่ปุ่น จากปารีสถึงญี่ปุ่น                                                                                                                                 | Japan's Modern Century              | กรุงเทพ | สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย                                                                                                                    |                     |
| 29       | 2526              | บัญญัติ สุภาราวิทย์<br>บรรณาธิการ | -                                                                                  | การพัฒนาเศรษฐกิจของญี่ปุ่น                                                                                                                                              |                                     | กรุงเทพ | ชมรมนักกรีนทุนรัฐบาลญี่ปุ่น และ<br>สถาบันญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัย<br>ธรรมศาสตร์                                                                  |                     |
| 30       | 2526              | บัสสัน, ดับบลิว. จี.              | จิตพรภักดิ์                                                                        | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่ = สำหรับกระบวนการเรียน<br>การสอนวิชา HI 463 มหาวิทยาลัยรามคำแหง                                                                            | A History of modern Japan           | กรุงเทพ | สำนักพิมพ์หนังสือรายวันคำแหง                                                                                                                     | 2528<br>2552        |
| 31       | 2526              | ประเสริฐ จิตดิวัฒน์พงศ์           | -                                                                                  | ญี่ปุ่น: การแสวงหาฐานะเท่าเทียม                                                                                                                                         |                                     | กรุงเทพ | ห.จ.ก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์                                                                                                                    |                     |
| 32       | 2527              | ซาบูโ, อีอนากา                    | ประเสริฐ จิตดิวัฒน์พงศ์                                                            | แบบเรียนประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น แปลจากแบบเรียนมัธยม<br>ปลายของญี่ปุ่น วิชาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น                                                                             |                                     | กรุงเทพ | ห.จ.ก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์                                                                                                                    |                     |
| 33       | 2527              | เพ็ญศรี กาญจน์มัย                 | -                                                                                  | ประวัติศาสตร์ทวีปของญี่ปุ่นสมัยใหม่                                                                                                                                     |                                     | กรุงเทพ | สมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่น (นภนพหุ<br>ในปีเดียวกัน มีฉบับที่พิมพ์ที่สำนัก<br>พิมพ์ - นครปฐม : มหาวิทยาลัย<br>เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน<br>ด้วย) |                     |
| 34       | 2527              | ฮาชิยา, มิจิฮิโกะ                 | สมอาจ วงษ์มทอง                                                                     | บันทึกอิโรจิมา                                                                                                                                                          |                                     | กรุงเทพ | วิเนชา                                                                                                                                           |                     |
| 35       | 2528              | คงศักดิ์ สันติพิฤกษ์วงศ์          |                                                                                    | วิวัฒนาการทุนนิยมของญี่ปุ่น = The Evolution of<br>Japanese capitalism                                                                                                   |                                     | กรุงเทพ | โครงการแปลไทยญี่ปุ่น นูตนิธิ<br>โครงการตำราสังคมศาสตร์และ<br>มนุษยศาสตร์                                                                         |                     |
| 36       | 2528              | ไพน์, เคนเนธ บี.                  | ประเสริฐ จิตดิวัฒน์พงศ์                                                            | สร้างคน สร้างชาติ                                                                                                                                                       |                                     | กรุงเทพ | ห.จ.ก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์                                                                                                                    |                     |
| 37       | 2528              | อาทร พุ่มรวมसार                   | -                                                                                  | วิวัฒนาการวรรณกรรมญี่ปุ่นหลังสงคราม                                                                                                                                     |                                     | กรุงเทพ | ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียง<br>ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                                                                       |                     |
| 38       | 2529              | บริพัตรราชดำริอาเขต               | -                                                                                  | สงครามภัยพิบัติพัฒนา                                                                                                                                                    |                                     | กรุงเทพ | หนังสือพิมพ์รายวันแนวหน้า                                                                                                                        |                     |
| 39       | 2530              | กระทรวงศึกษาธิการ                 | -                                                                                  | ญี่ปุ่นศึกษา                                                                                                                                                            |                                     | ม.ป.ท.  | น.ป.ท.                                                                                                                                           |                     |
| 40       | 2530              | โกกุไซงะเคอิโกะ                   | -                                                                                  | อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปีแห่งความสัมพันธ์ญี่ปุ่น - ไทย<br>การสัมมนาเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ<br>ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-ไทย                            |                                     | ได้แก้ว | โกกุไซ บุงกะ โคสึ                                                                                                                                |                     |
| 41       | 2530              | นาคาบะระ ทาคาฟูสะ                 | กัชย สายสมิต บรรณาธิการแปล<br>กนกศักดิ์ แก้วเทพ และ บุษบา<br>คุณาศิริรินทร์ ผู้แปล | พัฒนาการเศรษฐกิจญี่ปุ่นสมัยใหม่                                                                                                                                         | (ไม่ได้ระบุในหนังสือ)               | กรุงเทพ | โครงการไทย-ญี่ปุ่นศึกษา สถาบัน<br>เอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                                                                              |                     |



| ลำดับที่ | พิมพ์<br>ครั้งที่ | ผู้เขียน               | ผู้แปล                                 | ชื่อหนังสือ                                                                          | ชื่อหนังสือต้นฉบับ | เมือง    | สถานที่พิมพ์                                                                | ปีที่<br>พิมพ์เพิ่ม |
|----------|-------------------|------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|----------|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 42       | 2530              | นิธิโกะ , โทริโนะสุเกะ | ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์                | ญี่ปุ่นในนิเวศเวลา                                                                   |                    | กรุงเทพ  | รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์                                                      |                     |
| 43       | 2530              | เพ็ญศรี กาญจนมัย       | -                                      | อารยธรรมญี่ปุ่น                                                                      |                    | กรุงเทพ  | สมาคมกวีเขียนเก่าญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย                                       |                     |
| 44       | 2532              | พรรณี ฉัตรพลรักษ์      | -                                      | เทศกาลชมแห่งการครองอำนาจของนักกรญี่ปุ่น                                              |                    | กรุงเทพ  | สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                             |                     |
| 45       | 2532              | มลินี คัมภีร์ญาณนท์    | -                                      | ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น                                                            |                    | กรุงเทพ  | ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร                         |                     |
| 46       | 2532              | ปราโมทย์               | -                                      | ราชบัลลังก์ญี่ปุ่น                                                                   |                    | กรุงเทพ  | มหาจุฬารามการ                                                               |                     |
| 47       | 2535              | พิพาดา ชังเจริญ        | -                                      | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นโดยสังเขป                                                        |                    | กรุงเทพ  | โครงการตำรา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                            | 2539                |
| 48       | 2536              | กนิษฐา กุ่มอง          | -                                      | ฮารา เคอิ: การพัฒนาประชาธิปไตยในญี่ปุ่นก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2                       |                    | กรุงเทพ  | โรงพิมพ์ ป. นิวัติ                                                          |                     |
| 49       | 2536              | สุรางค์ศรี คันเสียมสม  | -                                      | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นโดยสังเขป                                                        |                    | กรุงเทพ  | โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                             |                     |
| 50       | 2537              | ดวงจิตา รามศรี         | -                                      | อารยธรรมญี่ปุ่นแห่งเอเชีย ญี่ปุ่น- เกาหลี- เวียดนาม ญี่ปุ่นสมัยใหม่                  |                    |          |                                                                             | no                  |
| 51       | 2538              | เพ็ญศรี กาญจนมัย       | -                                      |                                                                                      |                    | กรุงเทพ  | เนติกุลการพิมพ์                                                             |                     |
| 52       | 2540              | พรรณี บัวเล็ก          |                                        | จักรวรรดิญี่ปุ่นกับพัฒนาการทุนนิยมไทย : ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1-2 (พ.ศ.2457-2484) |                    | กรุงเทพ  | สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย                                              |                     |
| 53       | 2540              | เพ็ญศรี กาญจนมัย       | -                                      | สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น                                                              |                    | กรุงเทพ  | สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์                                            |                     |
| 54       | 2540              | ไพฑ, เคนเนธ บี.,       | สุรางค์ศรี คันเสียมสม.                 | อำนาจและเป้าหมายของญี่ปุ่นในโลกสมัยใหม่                                              |                    | กรุงเทพ  | สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                                         |                     |
| 55       | 2541              | น้ำใจ, ทากาชิ          | ฉัตรนคร องค์กรสิทธิ์                   | นางซากิ                                                                              |                    | กรุงเทพ  | มติชน                                                                       |                     |
| 56       | 2541              | อิกาวะ, ทะสึโนโมตะ     | ปราณี จงสุริยธรรม.                     | กระเจกส่องญี่ปุ่น                                                                    |                    | กรุงเทพ  | โรงเรียนสมาคมสงเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)                                 |                     |
| 57       | 2542              | สัมมนาวิชาการ          | -                                      | อันเนื่องด้วยสงคราม 3 ชื่อ                                                           |                    | กรุงเทพ  | สถาบัน                                                                      |                     |
| 58       | 2543              | เพ็ชร สุมิตร           | -                                      | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น                                                                 |                    | ปทุมธานี | โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ |                     |
| 59       | 2543              | สุรางค์ศรี คันเสียมสม  | -                                      | ญี่ปุ่น                                                                              |                    | กรุงเทพ  | บริษัท สแควร์ปริ้นต์" 93 จำกัด                                              |                     |
| 60       | 2544              | มะชะยะสุ โอะซะกะ       | สร้อยสุดา ณ ระนอง., ปราณี จงสุริยธรรม. | ญี่ปุ่นสมัยโชวะ                                                                      |                    | กรุงเทพ  | มูลนิธิโครงการตำราทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์                             |                     |
| 61       | 2544              | อุพา คังสุวรณ          | -                                      | ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่น                                                   |                    | ปทุมธานี | โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ |                     |
| 62       | 2545              | สัมมนาวิชาการ          | -                                      | ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส ไทย กับงานค้นคว้า "ความสัมพันธ์ไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2"          |                    | กรุงเทพ  | สถาบัน                                                                      |                     |
| 63       | 2546              | กุลชญา จิรทิชาวัช      | -                                      | ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการผนวกเกาหลีเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น                             |                    | กรุงเทพ  | สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                   |                     |

| ลำดับที่ | พิมพ์<br>ครั้งที่ | ผู้เขียน                                         | ผู้แปล                                                          | ชื่อหนังสือ                                                                | ชื่อหนังสือต้นฉบับ                             | เมือง   | สถานที่พิมพ์                                                      | ปีที่<br>พิมพ์เพิ่ม |
|----------|-------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|---------|-------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 64       | 2546              | พิพาดา อังเจริญ                                  | -                                                               | จักรพรรดิ ขุนนาง นักรบและพ่อค้าในสังคมญี่ปุ่นก่อนสมัยใหม่                  |                                                | กรุงเทพ | สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                               |                     |
| 65       | 2546              | รักพงษ์ แซ่โจว                                   | -                                                               | ปัจเจกตัวของญี่ปุ่นในโลกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกในช่วงศตวรรษที่ 19       |                                                | กรุงเทพ | มหาวิทยาลัยสุโขทัย                                                |                     |
| 66       | 2546              | รพีพี-โอเอิร์ม, เจน (Jan Ruff-O'Heme)            | นฤมล ตัญญาพงศ์ปรีชญ์, ผู้แปล ; เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, บรรณาธิการ | ห้องสงกรรม : เรื่องจริงของโสเภณีฟ้าใสในกองทัพญี่ปุ่น                       | 50 years of silence comfort woman of Indonesia | กรุงเทพ | อินฟินิตี้                                                        |                     |
| 67       | 2546              | วันเฉลิม จันทรวงศ์                               | -                                                               | ยามาตะ นางนั้สตะ                                                           |                                                | กรุงเทพ | นาลัย                                                             |                     |
| 68       | 2547              | ชมมาตร สัตติสาร                                  | -                                                               | การศึกษาของสตรีญี่ปุ่น: ภาพหลังการรับวัฒนธรรมจีนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20   |                                                | กรุงเทพ | ฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                    |                     |
| 69       | 2547              | มณฑา พิมพ์ทอง                                    | -                                                               | ปัญหาของสตรีญี่ปุ่น: ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2           |                                                | กรุงเทพ | โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย |                     |
| 70       | 2547              | มณฑา พิมพ์ทอง                                    | -                                                               | มองสังคมญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จากวรรณกรรม                         |                                                | กรุงเทพ | โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย |                     |
| 71       | 2547              | ยุพา คงสุวรรณ                                    | -                                                               | ญี่ปุ่นสร้างชาติด้วยความรักและกักตุนอิทธิพลทางวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่น      |                                                | กรุงเทพ | สำนักพิมพ์พินิติน                                                 |                     |
| 72       | 2548              | นิตทิพย์ นาสุกา                                  | -                                                               | ญี่ปุ่นกับมหาเอเชียบูรพา                                                   |                                                | กรุงเทพ | สร้างสรรค์                                                        |                     |
| 73       | 2548              | ไชยวัฒน์ คำชู                                    | -                                                               | จีน-ญี่ปุ่น                                                                |                                                | กรุงเทพ | openbooks                                                         |                     |
| 74       | 2548              | อรอนจักร์ สัตยานุรักษ์                           | -                                                               | Japanization                                                               |                                                | กรุงเทพ | openbooks                                                         |                     |
| 75       | 2549              | มานพ งามอมศรี                                    | -                                                               | เพื่อนบ้านเอเชียตะวันออก                                                   |                                                | กรุงเทพ | วัฒนาพานิช                                                        |                     |
| 76       | 2550              | โพธิธระ ไชยิกาวา,                                | อภาพ ฟูงธรรมสาร                                                 | สัณญาในศรีญี่ปุ่น-ไทยสมัยสงคราม                                            |                                                | กรุงเทพ | มติชน                                                             |                     |
| 77       | 2550              | อิกาวะ, ทะสึโกะโมโตะ                             | ปราณี จงสุจิตธรรม.                                              | ญี่ปุ่น 360 องศา                                                           |                                                | กรุงเทพ | มูลนิธิโครงการตำราทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์                   |                     |
| 78       | 2551              | ก่าจร สุนพณศรี                                   |                                                                 | ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น                                                  |                                                | กรุงเทพ | สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                               |                     |
| 79       | 2551              | คะสะฮาระ, คะซุโอะ                                | มารศรี นิยาโมโดะ, นพวรรณ บุญสม., ณรงค์ฤทธิ์ ไส้หนะเจริญพร.      | การดูมประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น Nippon no rekishi : shiue-shu han-eakushu manga |                                                | กรุงเทพ | มูลนิธิโครงการตำราทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์                   |                     |
| 80       | 2551              | วุฒิชัย บุณศิริปิ                                | -                                                               | วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ไทย จีน ญี่ปุ่น ในยุคจักรวรรดินิยมใหม่               |                                                | กรุงเทพ | สุริยาสาสน์                                                       |                     |
| 81       | 2551              | สุทธพร รัตนกุล                                   | -                                                               | อารยธรรมญี่ปุ่น                                                            |                                                | นครปฐม  | วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล                                |                     |
| 82       | 2551              | สุรางค์ศรี ดันเสียงสม                            | -                                                               | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่                                               |                                                | กรุงเทพ | สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                   |                     |
| 83       | 2553              | กัญญา ไตรสุวิชัยธรรมา                            | -                                                               | ปัญญาญี่ปุ่น                                                               |                                                | กรุงเทพ | openbooks                                                         |                     |
| 84       | 2554              | โกดะ-โจนส์, คริสโตเฟอร์ (Christopher Goto-Jones) | พลอยแสง เอกญาติ                                                 | ญี่ปุ่นสมัยใหม่ : ความรู้ฉบับพกพา                                          | Modern Japan: A Very Short Introduction        | กรุงเทพ | โอเพ่นวีลด์ส                                                      |                     |
| 85       | 2554              | วีระชัย โชคมุกดา                                 | -                                                               | ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น                                                       |                                                | กรุงเทพ | อีปัส                                                             |                     |

ตารางที่ 2 ยุคสมัยยามที่ปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น (เรียงตามลำดับที่พิมพ์ ระบุเฉพาะชื่อผู้แต่ง ไม่ระบุชื่อผู้แปล)

| ปี | ผู้แต่ง | ชื่อหนังสือ                 | ยุค<br>หิน<br>เก่า | โจ<br>มอน | ยา<br>โยชิ | โคะ<br>ฟุน | ยา<br>โคะ | อะ<br>สึ<br>กะ | นา<br>วา | ยะ<br>โฮ | เก็ม<br>เปียว | ฮาริน<br>ระ | คะ<br>มะ<br>คุ<br>จิ | นิน<br>โบะ<br>คุจิ | มูโระ<br>มะ<br>โนะคุ | เซง<br>โนะคุ | อะสึ<br>จิ | โมะริ<br>มะ<br>ยะ | โตะ<br>โคะ<br>มะ | โชวะ |    |    |
|----|---------|-----------------------------|--------------------|-----------|------------|------------|-----------|----------------|----------|----------|---------------|-------------|----------------------|--------------------|----------------------|--------------|------------|-------------------|------------------|------|----|----|
| 1  | 2503    | สำนักสารสนเทศญี่ปุ่น        |                    |           |            |            |           |                | ●        |          |               |             | ●                    |                    | ●                    |              |            |                   | ●                | ●    |    |    |
| 2  | 2508    | เซ็ม ชีวะวีย์               |                    |           |            |            | ●         |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              | ●          |                   |                  | ●    |    |    |
| 3  | 2509    | ฮานโซมมา. จิ                |                    |           |            |            |           | ●              |          |          |               |             | ●                    |                    |                      |              |            |                   |                  |      |    |    |
| 4  | 2516    | เพ็ญศรี คูนิชิระ            |                    |           |            |            | ●         |                |          |          |               |             | ●                    |                    |                      |              | ●          |                   |                  | ●    |    |    |
| 5  | 2518    | สมบุญ ธรรมธงธอาจม           |                    |           |            |            | ●         |                |          |          |               |             | ●                    |                    |                      |              |            |                   |                  |      |    |    |
| 6  | 2520    | สตรีย์ ริชาร์ด              |                    |           |            |            | ●         |                |          |          |               |             | ●                    |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 7  | 2522    | โทดะเน อาโรว์ อี.           | ●                  |           |            |            |           | ●              |          |          |               |             | ●                    |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 8  | 2525    | โนะราเชอร์. เอ็ดวิน ไธ      |                    | ●         | ●          | ●          |           |                |          |          |               |             | ●                    |                    |                      |              | ●          |                   |                  | ●    |    |    |
| 9  | 2526    | จิซาวะ ศุริฮารุมัท          |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 10 | 2526    | แจนสัน. แมริสตี ปี.         |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 11 | 2526    | นอร์แมน. อี. เซธ.           |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 12 | 2526    | บรลัน. ฮิวส์                |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 13 | 2526    | บิลลีย์. คัมเบิล. จี.       |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 14 | 2526    | ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์     |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 15 | 2527    | ซาบูโนะ ลินฮากา             |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 16 | 2527    | เพ็ญศรี กาญจน์น้อย          |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              | ●          | ●                 |                  | ●    |    |    |
| 17 | 2528    | คางาคัต สัมอิททากาวาส์      |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              | ●          | ●                 |                  | ●    |    |    |
| 18 | 2528    | ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์     |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 19 | 2528    | ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์     |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 20 | 2528    | ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์     |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 21 | 2529    | ทงระวะ ยุกะวะ               |                    |           | ●          | ●          | ●         | ●              |          | ●        | ●             | ●           | ●                    |                    | ●                    |              | ●          | ●                 |                  | ●    |    |    |
| 22 | 2530    | เพ็ญศรี กาญจน์น้อย          |                    |           | ●          | ●          | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 23 | 2532    | พรชัย อัครพลรักษ์           |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 24 | 2532    | มาถิชิ คัมมิกูญานนท์        |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 25 | 2534    | โนะราเชอร์. เอ็ดวิน. ไธ     |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 26 | 2535    | พิพาดา ยิงเจ็ญ              |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 27 | 2536    | สุรางค์ศรี คัมเชียงเจน      |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 28 | 2537    | ดวงจิตา วามศิริ             |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 29 | 2538    | เพ็ญศรี กาญจน์น้อย          |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 30 | 2540    | เพ็ญศรี กาญจน์น้อย          |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 31 | 2542    | ยุภา ศัลยธรรม               |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 32 | 2543    | เพ็ญศรี คูนิชิระ            |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 33 | 2543    | สุรางค์ศรี คัมเชียงเจน      |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 34 | 2544    | มะยะยะซู โยะระวะ            |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 35 | 2544    | ยุภา ศัลยธรรม               |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              | ●          |                   |                  | ●    |    |    |
| 36 | 2545    | เดอ เบร์. วิลเลียม. ฮีโดอร์ |                    |           |            |            | ●         | ●              |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 37 | 2546    | พิพาดา ยิงเจ็ญ              |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 38 | 2546    | จิตรทิพย์ นาคสุภา           |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 39 | 2551    | กำจร สุพลพงษ์ศรี            |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 40 | 2551    | สุภาพพร รัตนกุล             |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 41 | 2551    | สุรางค์ศรี คัมเชียงเจน      |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 42 | 2554    | โกโดะ-โจเน. คัตสึโดเพอร์    |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    |                      |              |            |                   |                  | ●    |    |    |
| 43 | 2554    | วีระชัย จิตน์มุลดา          |                    |           |            |            |           |                |          |          |               |             |                      |                    | ●                    |              | ●          | ●                 | ●                | ●    |    |    |
|    |         | รวม                         | 10                 | 17        | 17         | 17         | 12        | 12             | 17       | 21       | 2             | 2           | 23                   | 23                 | 2                    | 14           | 12         | 8                 | 33               | 32   | 30 | 29 |

และหนังสือที่พิมพ์ออกมาในปี พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นหนังสือที่แปลมาจากหนังสือภาษาอังกฤษ ได้ยืนยันถึงการมีอยู่ของยุคหินเก่าของญี่ปุ่น ดังนี้

หลัง ค.ศ. 1940 ได้มีการขุดค้นของเก่ากันทางเมืองอิซุคุ ทางเหนือของโตเกียวจากชั้นของพื้นดินในระดับต่ำที่มีซากมนุษย์สมัยแรกอยู่นั้น ได้พบเครื่องมือเครื่องใช้ทำด้วยหินอย่างหายาๆ ของวัฒนธรรมสมัยโบราณอีกสิบปีต่อมา ก็ขุดพบเครื่องมือเครื่องใช้สมัยหินเก่าอีกมากมายทางเกาะฮอกไกโดเรื่อยๆ มา จนถึงทางตะวันออกเฉียงใต้คือเกาะคิวชู และเขตพรมแดนด้านฝั่งทะเลก็กลายเป็นเขตดินแดนเก่าแก่ของมนุษย์ดึกดำบรรพ์ เท่าที่ปรากฏมานั้น มีแต่เพียงการขุดพบเครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์สมัยหินเท่านั้น ยังไม่มีการพบซากโครงกระดูก (นอกจากชิ้นส่วนเล็กๆ บางชิ้น) หรือสัญลักษณ์ใดๆ ทางร่างกาย และวัฒนธรรมเลย อย่างไรก็ตามหลักฐานเท่าที่ปรากฏมานั้นก็เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่ามนุษย์เข้ามาอาศัยอยู่ในญี่ปุ่นนานดึกดำบรรพ์นับเป็นพันๆ หมื่นๆ ปีมาแล้ว..... คงจะมีการศึกษาค้นคว้ากันอีกต่อไปเกี่ยวกับมนุษย์สมัยหินเก่าของญี่ปุ่น แต่สำหรับซากโบราณของวัฒนธรรมสมัยหินใหม่แรกสุดของญี่ปุ่น เรียก วัฒนธรรมโจมอน.....” (ไทด์แมน, 2522, น. 2-3) (ขีดเส้นใต้เน้นโดยผู้วิจัย)

ในทางตรงกันข้าม หนังสือที่ตีพิมพ์ออกมาในพ.ศ. 2530 อธิบายว่าญี่ปุ่นไม่มียุคหินเก่า ดังนี้

นักโบราณคดีเชื่อว่า ญี่ปุ่นนั้นไม่มีมนุษย์อาศัยอยู่ก่อนที่จะกลายเป็นหมู่เกาะมนุษย์รุ่นล่าสุดนั้น อยู่ในช่วงเวลาประมาณ 4000 – 3000 ปี ก่อนคริสตกาล คนแรกนั้นคาดว่าได้จากตะวันออกเฉียงเหนือของเอเชีย ผ่านคาบสมุทรเกาหลีและมาอาศัยอยู่ในหมู่เกาะญี่ปุ่น ญี่ปุ่นจึงไม่มีวัฒนธรรมยุคหินเก่า ขุดพบแต่เครื่องมือที่เป็นหินขัดและเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีอยู่มากทางตอนใต้ของฮอนชู และตะวันออกเฉียงใต้ของคิวชู...สังคมสมัยวัฒนธรรมโจมอน (Jomon Culture) เป็นวัฒนธรรมของสังคมสมัยหินใหม่อันเป็นสมัยแรกสุดของสังคมญี่ปุ่น (เพ็ญศรี, 2530, น. 62) (ขีดเส้นใต้เน้นโดยผู้วิจัย)

แต่หนังสือที่ตีพิมพ์ในอีก 2 ปีต่อมาคือ พ.ศ. 2532 กลับอธิบายถึงการมีอยู่ของยุคหินเก่าของญี่ปุ่นว่า

จากการค้นคว้าทางโบราณคดี พบเพียงเครื่องมือหินกะเทาะ ซึ่งเป็นอาวุธของมนุษย์สมัยหินเก่าในรูปแบบต่างๆ แต่ไม่พบโครงร่างของมนุษย์เลย (มาลินี, 2532, น. 2) (ขีดเส้นใต้เน้นโดยผู้วิจัย)

และหนังสือที่ตีพิมพ์ออกมาในปี พ.ศ. 2535 ก็ช่วยยืนยันการมีอยู่ของมนุษย์ยุคหินเก่าว่า

จากหลักฐานทางด้านโบราณคดี การขุดพบเครื่องมือที่ทำด้วยหินอย่างหาบ ๆ จากหลายจุดบนหมู่เกาะญี่ปุ่นแสดงให้เห็นว่า บนหมู่เกาะญี่ปุ่นในช่วงก่อน 8,000 ปี ก่อนคริสตกาล มีมนุษย์ในยุคที่เรียกว่า ยุคหินเก่า (Paleolithic Age) อาศัยอยู่ จากการขุดค้นทางโบราณคดีนี้ พบเศษโครงกระดูกมนุษย์อยู่ปะปนกับเครื่องมือหิน แต่ไม่พบโครงกระดูกที่ค่อนข้างสมบูรณ์ จึงเป็นการยากที่จะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและชาติพันธุ์ของมนุษย์ในยุคนั้น (พิพาดา, 2535, น. 9) (ขีดเส้นใต้เน้นโดยผู้วิจัย)

นอกจากนี้ หนังสือที่พิมพ์ออกมาในปี พ.ศ. 2537 พูดถึงยุคหินเก่าว่ามีการค้นพบเครื่องมือหินจากกระดูกที่ตรวจสอบได้ว่าเป็นมนุษย์เผ่าพันธุ์เดียวกับมองโกลอยด์ที่กระจายอยู่ทั่วไปในแถบเอเชียตะวันออก และน่าจะสืบสายพันธุ์เป็นบรรพบุรุษโดยตรงของชาวไอนุ (ดวงธิดา, 2537, น. 19–20)

อย่างไรก็ตาม หนังสือที่ตีพิมพ์ออกมาในช่วง พ.ศ. 2540 ก็ยังคงมีหนังสือที่ระบุว่าญี่ปุ่นไม่มีสมัยหินเก่า ดังนี้

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นนั้น เริ่มตั้งแต่สมัยหินใหม่ ไม่มีการกล่าวถึงญี่ปุ่นในสมัยหินเก่าเลย เนื่องจาก หลักฐานทางโบราณคดีนั้นไม่มีการขุดพบวัตถุหรือเครื่องมือเครื่องใช้ในสมัยหินเก่า จะพบวัตถุโบราณในสมัยหินใหม่เท่านั้น กระนั้นก็ตามยังมีผู้ค้นพบซากกระดูกสัตว์แมมมอลหรือ สัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมเช่นเดียวกับสัตว์

โบราณบนพื้นแผ่นดินใหญ่ จึงสามารถสันนิษฐานได้ว่า ญี่ปุ่นคงจะเคยเป็นแผ่นดินเดียวกับแผ่นดินใหญ่เอเชีย แต่การกระทำของลมฟ้าอากาศทำให้ญี่ปุ่นต้องหลุดลอยมาเป็นหมู่เกาะ และเริ่มสมัยก่อนประวัติศาสตร์ของตนในสมัยหินใหม่ (เพ็ญศรี, 2540, น. 95) (ขีดเส้นใต้เน้นโดยผู้วิจัย)

และอีกเล่มหนึ่งที่ตีพิมพ์ออกมาในปี พ.ศ. 2542 อธิบายว่า “ส่วนอีกหลักฐานหนึ่งที่ใช้คือหลักฐานทางโบราณคดี หลักฐานที่เก่าที่สุดของญี่ปุ่นคือ โจมอน โจมอนได้ชื่อว่าเป็นวัฒนธรรมแรกที่สำคัญของญี่ปุ่น” (ยุพา, 2542, น. 2) แต่ในขณะเดียวกันก็มีหนังสือที่ยืนยันการมียุคหินเก่า (เพ็ชร, 2543, น. 9) รวมถึงยุคหินกลางด้วย (ยุพา, 2544, น. 29; ยุพา, 2547, น.44–45)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าความรู้ในเรื่องยุคหินเก่าของญี่ปุ่นจากหนังสือภาษาไทยยังมีความสับสนและไม่ชัดเจนว่ามียุคหินเก่าหรือไม่ และแม้ในหนังสือที่อธิบายว่าญี่ปุ่นมียุคหินเก่า แต่ก็อ้างหลักฐานที่ค้นพบไม่ตรงกัน เช่น พบแต่เครื่องมือหิน ไม่พบโครงกระดูกมนุษย์ ในขณะที่บางเล่มก็อธิบายว่าพบโครงกระดูกมนุษย์แต่เป็นกระดูกที่ไม่สมบูรณ์เป็นต้น

แน่นอนว่า การศึกษาประวัติศาสตร์นั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับการเจอหลักฐานใหม่ หรือการตีความหลักฐานเดิมด้วยมุมมองใหม่ แต่จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น จะเห็นว่าการอธิบายยุคหินเก่าของญี่ปุ่นในหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทยนั้น เพียงแค่นำประเด็นที่ว่ามียุคหินเก่าหรือไม่ ก็ยังสร้างความสับสนให้กับผู้ศึกษา และแม้กระทั่งหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วงทศวรรษ 2540 ก็ยังระบุว่าญี่ปุ่นไม่มียุคหินเก่า (ดูสรุปข้อมูลในตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สรุปข้อมูลการมีอยู่และหลักฐานที่ใช้ในการอ้างอิงที่พบในหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทย

| ปีที่ตีพิมพ์ | มี/ไม่มียุคหินเก่า | พบหลักฐานเครื่องมือเครื่องใช้ | พบหลักฐานโครงกระดูกสัตว์ | พบหลักฐานโครงกระดูกมนุษย์            |
|--------------|--------------------|-------------------------------|--------------------------|--------------------------------------|
| 2516         | มี                 | พบ                            | (ไม่ระบุ)                | ไม่พบ                                |
| 2522         | มี                 | พบ                            | (ไม่ระบุ)                | ไม่พบ (นอกจากชิ้นส่วนเล็ก ๆ บางชิ้น) |
| 2530         | ไม่มี              | -                             | -                        | -                                    |
| 2532         | มี                 | พบ                            | (ไม่ระบุ)                | ไม่พบ                                |
| 2535         | มี                 | พบ                            | (ไม่ระบุ)                | พบ (เศษโครงกระดูก)                   |
| 2537         | มี                 | พบ                            | (ไม่ระบุ)                | พบ (ซากกระดูก)                       |
| 2540         | ไม่มี              | -                             | พบ (ซากกระดูกสัตว์)      | -                                    |
| 2542         | ไม่มี              | -                             | -                        | -                                    |

ความสับสนและไม่ชัดเจนดังกล่าวข้างต้นนี้ เมื่อรวมกับการเขียนในรูปแบบเรียบเรียงโดยตัดการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลแล้ว แม้จะทำให้การอ่านลื่นไหลเพราะสายตาไม่ต้องสะดุดกับข้อความอ้างอิง แต่เกิดปัญหาในการต่อยอดความรู้ ซึ่งในประเด็นนี้จะขออธิบายรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

#### 4. ปัญหาที่พบจากหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทย

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า นักศึกษาในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลทำรายงานจากหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทย และพบว่าเกิดปัญหาหลายอย่าง จากความพยายามที่จะประมวลองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างปัญหาดังต่อไปนี้

(1) ปัญหาการอ้างอิง ในหนังสือบางเล่ม ใช้วิธีการเรียบเรียงเพื่อให้ผู้อ่านทั่วไปอ่านได้ง่าย จึงตัดการอ้างอิงตามหลักวิชาการที่มักก่อให้เกิดความเพ้อทะกกับเนื้อเรื่องออกไป อย่างไรก็ตามการตัดแหล่งอ้างอิงทำให้เกิดปัญหาในการสืบค้นเพื่อต่อยอดทางวิชาการ เช่น ในหนังสือที่ออกมาในช่วงปีพ.ศ. 2551 มีคำอธิบายเกี่ยวกับยุคก่อนประวัติศาสตร์ กล่าวคือ

สมัยโจมง มากกว่าหนังสือประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา เช่น *หนังสืออารยธรรมญี่ปุ่น* ของวิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล แบ่งช่วงเวลาของเครื่องปั้นดินเผา ในโจมงออกเป็น 6 ระยะด้วยกัน (สุทธพร, 2551, น. 10) อีกด้านหนึ่งหนังสือประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่นแบ่งระยะเวลาของสมัยโจมงเป็น 4 ระยะเวลา คือ ก่อนโจมง โจมงระยะต้น โจมงระยะกลาง และโจมงระยะปลาย (กัจร, 2551, น. 18–22) แต่ทั้งสองเล่มไม่มีแหล่งอ้างอิงทำให้ยากต่อการสืบค้นเพื่อทำความเข้าใจ เช่น เราไม่สามารถทราบได้ว่าเกณฑ์ในการแบ่งสมัยโจมงออกเป็น 4 หรือ 6 ระยะดังกล่าวมีที่มาอย่างไร

(2) ปัญหาการแบ่งยุคสมัย สำหรับหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นโดยแบ่งเป็นยุคสมัยพบว่าเกิดปัญหาความซับซ้อนในการแบ่งยุคสมัย เช่น ในการแบ่งสมัยของยุคกลาง หนังสือบางเล่ม แบ่งเป็น สมัยคะมะคุระ สมัยอะชิกะเงะ (เพ็ชรี, 2543, น. 53–78) หนังสือบางเล่ม แบ่งเป็น สมัยคามาคูระ สมัยมุโระมาจิ และสมัยอัสึจิ-โมโทยามะ (พิพาดา, 2535, น.98; ดวงธิดา, 2537, น. 73–97) เป็นต้น

แน่นอนว่าการแบ่งยุคสมัยในประวัติศาสตร์สามารถแบ่งได้หลากหลายตามประเด็นหรือหัวข้อที่จะศึกษา ซึ่งอาจจะมีช่วงเวลาหรือคำเรียกยุคสมัยที่ไม่

เหมือนกัน แต่ปัญหาของหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทยจะพบว่า ไม่ระบุเกณฑ์ในการแบ่งยุคสมัยที่ชัดเจน

(3) ปัญหาจากการที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเมื่อพิจารณารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทย สามารถแบ่งกว้างๆ ได้เป็น 2 ประเภท คือ ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้นเอง และ หนังสือแปล ซึ่งส่วนใหญ่แปลมาจากภาษาอังกฤษ มีหนังสือที่แปลจากภาษาญี่ปุ่นอยู่บ้าง แต่ถือได้ว่าเป็นส่วนน้อย

ปัญหาจากการแปล โดยเฉพาะจากต้นฉบับภาษาอังกฤษคือ การหาคำที่เหมาะสมเพื่อใช้อธิบายคำศัพท์ที่แสดงลักษณะเฉพาะทางสังคม เช่น คำว่า “อุจิ (氏)” คำบางเล่มใช้คำว่า “เผ่าชน” (เจียน, 2508) หรือบางเล่มใช้คำว่า “เผ่า” (พิพาตา, 2535) ซึ่งเป็นไปได้ว่ามาจากการแปลคำว่า Clan ในภาษาอังกฤษ

ไม่ว่าจะเป็นการเรียบเรียงโดยพึ่งหนังสือต่างประเทศ หรือแปลจากภาษาต่างประเทศโดยตรงก็ตาม หมายความว่า เรายังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเพื่อนำมาวิพากษ์เองได้ ดังนั้นหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทยจึงอยู่ในระดับของการเรียบเรียงหรือประมวลเรื่องราว และการพัฒนาไปถึงระดับวิพากษ์ข้อมูล หรือนำเสนอหลักฐานได้ต่อไปในอนาคต

## 5. บทส่งท้าย

จากการสำรวจหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เป็นภาษาไทย ทำให้ทราบว่าปริมาณหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในประเทศไทยเน้นที่ประวัติศาสตร์สมัยใหม่มากกว่าประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคโบราณ หรือยุคกลาง

กล่าวเฉพาะเนื้อหาการศึกษายุคหินเก่า พบว่ายังมีความสับสนใน 2 ประเด็นที่เห็นได้ชัด คือ (1) การมีอยู่ของยุคหินเก่าในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ซึ่งคำบางเล่มระบุว่า “มี” ในขณะที่บางเล่มระบุว่า “ไม่มี”

และ (2) เฉพาะหนังสือที่ระบุว่า “มี” ยุคหินเก่านั้นก็ปรากฏว่าหลักฐานที่ใช้ในการยืนยันการมีอยู่ของยุคหินเก่าก็แตกต่างกันออกไป บางเล่มระบุว่า พบเครื่องมือเครื่องใช้ ไม่พบกระดูกของมนุษย์ ในขณะที่บางเล่มก็ระบุว่าพบโครงกระดูกของมนุษย์

จากปัญหาความคลุมเครือในการระบุหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทำให้ต้องพิจารณาถึงรูปแบบการเขียนตำรา ซึ่งพบว่าตำราประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่เขียนเป็นภาษาไทยนั้นอยู่ในรูปการแปลและเรียบเรียงเป็นส่วนใหญ่ และบางเล่มยังไม่ระบุถึงที่มาการอ้างอิงทำให้เกิดปัญหาในการค้นคว้าและต่อยอดความรู้

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในงานวิจัยนี้คือ การศึกษาเฉพาะหนังสือและตำราเท่านั้น ยังไม่ได้รวมงานวิจัยในรูปแบบบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยจะขยายขอบเขตการสำรวจงานวิจัยในรูปแบบบทความในโอกาสต่อไป

## References

- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2551). *ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจียน ชีระวิทย์. (2508). *วิวัฒนาการการปกครองของญี่ปุ่น*. พระนคร: แพร่พิทยา.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2505). *ฉากญี่ปุ่น*. พระนคร: ก้าวหน้า.
- จุลชีพ ชินวรรณ. (2534). ญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย: อดีต ปัจจุบันและอนาคต. ใน จุลชีพ ชินวรรณ, ชุศรี มณีพฤกษ์ (บรรณาธิการ). *ญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย: แนวโน้มในทศวรรษ 1990* (หน้า 1-14). กรุงเทพฯ: ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษาสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงธิดา งามเศว. (2537). *อารยธรรมคู่ขนานแห่งเอเชีย ญี่ปุ่น-เกาหลี-เวียดนาม*. กรุงเทพฯ: มายิก.



- ไทด์แมนน์, อาร์เธอร์ อี (บก.). (2522). *ประวัติศาสตร์และอารยธรรมญี่ปุ่น (An Introduction to Japanese Civilization)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปีสลิย์, ดับบลิว.จี. (2526). *ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปีสลิย์, ดับบลิว. จี. (2543). *ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่ [The Modern History of Japan]*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- พิพาดา ยังเจริญ. (2535). *ประวัติอารยธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูนพิสมัย ดิศกุล, ม.จ. (2502). *ชีพันกุ-ญี่ปุ่น*. พระนคร: คลังวิทยา.
- เพ็ชรี สุมิตร. (2516). *ประวัติอารยธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ชรี สุมิตร. (2543). *ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น*. ปทุมธานี: โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญศรี กาญจนมัย. (2527). *ประวัติศาสตร์ทั่วไปของญี่ปุ่นสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่น.
- เพ็ญศรี กาญจนมัย. (2530). *อารยธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย.
- เพ็ญศรี กาญจนมัย. (2538). *ญี่ปุ่นสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- เพ็ญศรี กาญจนมัย. (2540). *สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. (2532). *ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุพา คลังสุวรรณ. (2542). *วัฒนธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพา คลังสุวรรณ. (2544). *ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่น*. ปทุมธานี: โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพา คลังสุวรรณ. (2547). *ญี่ปุ่นสร้างชาติด้วยความรักและภักดี ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สีดา สอนศรี. (2541a). *แนวโน้มญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย (พ.ศ. 2450-2538)*. ม.ป.ท..
- สีดา สอนศรี. (2541b). *งานวิจัยเกี่ยวกับญี่ปุ่นในประเทศไทย แนวโน้ม ปี พ.ศ. 2531-2538 (รายงานผลการวิจัย)*. ม.ป.ท..
- สุทธพร รัตนกุล. (2551). *อารยธรรมญี่ปุ่น*. นครปฐม: วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสฐียร พันธรั้ง. (2489). *ความพินาศของโตเกียว*. พระนคร: ไทย-ไท.